

Lietuvos Respublikos švietimo,
mokslo ir sporto ministerijai

**ATSKIROJI NUOMONĖ DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ
ĮSTATYMO NR. XI-242 4, 15, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 721, 73 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 641 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO**

Įstatymo projektu siekiama sukurti sąlygas, reikalingas tyrėjų karjeros patrauklumui didinti. Tam siūloma pakeisti iki šiol galiojusią akademinių darbuotojų neterminuotų sutarčių sudarymo tik laimėjus konkursą į tas pačias pareigas antrą kartą praktiką. Projekto 72 straipsnio 4 punkte numatyta, kad neterminuota sutartis būtų sudaroma su visais laimėjusiais konkursą į atitinkamas pareigas asmenimis bei kas 5 metus būtų atliekama tokio akademinio darbuotojo atestacija. Minėtoje Įstatymo nuostatoje taip pat nurodoma, kad „<...> Esant teigiamam veiklos vertinimo rezultatui, su dėstytoju ar mokslo darbuotoju tęsiami darbo santykiai pagal neterminuotą darbo sutartį toms pačioms pareigoms eiti“, o 72 straipsnio 6 punktu netgi pasiūloma galimybė be konkurso užimti aukštesnes pareigas. Nurodoma, kad „<...> Mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka docentai, asistentai, lektoriai, vyresnieji mokslo darbuotojai ir mokslo darbuotojai, kurie dirba pagal neterminuotą darbo sutartį, gali būti perkelti į aukštesnes pareigas toje pačioje mokslo ir studijų institucijoje (atitinkamai į profesoriaus, docento, vyresniojo lektoriaus, vyriausiojo mokslo darbuotojo, ir vyresniojo mokslo darbuotojo pareigas)“.

Norime atkreipti dėmesį, kad siūlomas teisinis reguliavimas keistų ne tik dėstytojų skyrimo ir jų atestavimo tvarką, bet ir turėtų žemiau nurodytas neigiamas praktines implikacijas universitetams, kurios, galimai liko neįvertintos Projekto rengėjų. Mūsų nuomone, tokiu reguliavimu gali būti pasiektas priešingas rezultatas, tiek dėl tyrėjų karjeros patrauklumo, tiek dėl mokslo ir studijų kokybės.

Akademinio personalo atsinaujinimas būtų apsunkintas, kadangi konkursai būtų skelbiami tik retais atvejais, atsilaisvinus atitinkamai pareigybei, pavyzdžiui asmeniui išėjus į pensiją ar neatitikus minimalių kvalifikacinių reikalavimų ir nepraėjus atestacijos. Taip pat gali būti sudėtinga motyvuoti kai kuriuos akademinius darbuotojus siekti aukštesnių nei minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai, o tai ilgalaikėje perspektyvoje atsilieptų institucijų mokslo rezultatams bei Lietuvos mokslo konkurencingumui bendrai.

Iš karto praėjus konkursą ir sudarius *neterminuotas* darbo sutartis su aukštesnio karjeros lygio akademineis darbuotojais, galimybės akademinei bendruomenei atsinaujinti, ateiti naujai mokslininkų kartai, pereiti iš kitų mokslo institucijų - iš esmės sumažėtų. Toks reguliavimas galėtų padidinti akademinį uždarumą, sukurtų sąlygas stagnacijai, iniciatyvumo ir atsinaujinimo stokai ypač aukštesnėse akademinėse pareigybose, pvz. profesūroje.

Šis neterminuotas ir nekonkursinis darbuotojų skyrimo modelis turėtų neigiamą poveikį ir studijų kokybei. Studijos aukštosiose mokyklose turi atliepti darbo rinkos poreikius, todėl neretai atskiros naujai užregistruotos studijų programos studentus pritraukia tik keletui metų. Studijų programos nuolat peržiūrimos, įtraukiant naujus studijų dalykus, kuriamos naujos rinkoje

trūkstantis specialistus rengiančios studijų programos. Rinkos poreikiai keičiasi itin greitai, tuo tarpu dėstytojo mokslinių interesų laukas išlieka stabilus, neretai pakankamai siauras. Dėstytojai nenoriai imasi dėstyti visiškai naujus, ypač į jų mokslinių interesų lauką nepatenkančius dalykus. Atitinkamai dėstyti inovatyvius dalykus tenka kviešti naujus dėstytojus, įskaitant ir dėstytojus iš užsienio. Kitaip tariant, dinamiška darbo rinka, jos poreikius atliepiančios naujos studijų programos koreguoja ir dėstytojų korpuso kompoziciją. Universitetui prisiėmus ilgalaikius įsipareigojimus dėstytojams po pirmo konkurso, dėstytojų korpuso kompozicijos pokytis taptų sudėtingu uždaviniu dar ir dėl to, kad universitetai turi ribotus finansinius resursus samdyti naujus darbuotojus.

Aukštojo mokslo institucijos, siekdamos išlaikyti daugiau lankstumo ir autonomijos, galimai dažniau rinksis kviestinių akademinį darbuotojų darbo sutarčių modelį (darbindami tik pvz. semestru, moduliui ar akademiniam metams). Tokiu būdu darbinami žmonės dažnai liktų be sutarties atostogų laikotarpiui, sutartis tada sudaroma ne 5 metų, o, pavyzdžiui, kelių mėnesių laikotarpiui, todėl akademinė karjera jauniems, neseniai apsigynusiems žmonėms gali tapti itin nepatraukli.

Taigi, šiais esminiais akademinio personalo darbinimo reguliavimo pakeitimais gali būti pasiektas priešingas rezultatas negu planuoja įstatymo pataisų rengėjai – mažesnis akademinės karjeros patrauklumas ir galimybės jauniems tyrėjams bei sukurtos teisinės prielaidos universitetų akademinio personalo uždaramui. Tai neabejotinai turės neigiamo poveikio mokslo ir studijų kokybei.

LSMU Medicinos
akademijos kanclerė,
pavadojanti rektorių

MRU vicerektorius,
pavadojantis rektorių

VDA rektorė

VDU mokslo
prorektorė,
pavadojanti rektorių

prof. habil. dr. Daiva
Rastenytė

doc. dr. Saulius
Spurga

prof. Ieva Skauronė

prof. dr. Julija
Kiršienė